

*Acta synodi provincialis, gehouden binnen
Campen, begonnen den XXII^{en} Junij, geeyndicht
den XXV^{en} anno 96.*

Sijn nae aenroepinghe des godlycken naems tot praesidem verkoren CASPARUS HOLSTECIUS, tot assessorem FRANCISCUS SCHURCKMANNUS. tot scribam FRANCISCUS NUTIUS.

Ende syn op desen synodum met behoorlijke credentsbrieven ende instructien verschenen dese navolgende personen:

van Deventer: FRANCISCUS SCHURCKMANNUS, dienaer des woorts, und burgemeister ADOLPH DONCKEL, olderlinck;

van Campen: CASPARUS HOLSTECIUS, WILHELMUS BAUDARTIUS, ABRAHAMUS NAERIUS, JOHANNES LAMOTIUS, dienaer des woorts, JACOB VENEN B. ende mr. BERNDT AVERKAMP, als olderlinghen;

van Zwolle: FRANCISCUS NUTIUS, d. des woorts, ende MATTHIJS WESSEM, als olderlinck;

van Hasselt: HENRICUS OTTHO, dienaer des woorts, B. WILHEM EGBERTSS, als olderlinck;

van Steenwijk: JOHANNES BOGERMANNUS, d. des woorts, SWEER DIRICKSS, als olderlinck;

van de Cuijndert: REINERUS VALCK, d. des woorts, ende HENDRICK JANSSEN, olderlinck;

van Swartesluys: LUDERUS VOGELSANCK, d. des woorts, und LODEWIJCK VAN DUREN, olderlinck;

van Steenwyckervolt: FRANCISCUS AVERKAMP, d. des woorts;

van Isehmuyden ende Wilsem: HERMANNUS VOS, d. des woorts;

wt Mastenbroeck: JOHANNES ANTHONII, d. des woorts.

Ende syn wt de synode van Gelderlant unde graefschap Zutphen tot desen synode gekomen PETRUS GELLIUS DE BAUMA ende GERARDUS VERSTEGIUS in de plaetse van JOHANNIS FONTANI, die om wichtige oorsaken in persone niet heeft connen verschijnen, om broederlijke eenicheijt te onderhouden.

Ende hebben dese voorg. persone hare behoorlijke credentsbrieven ende instructien verthoont, wtgenomen dat de kercke van Zwol haren credents-brieff met geenen kerckensegel bevesticht hadde, daer sij oock over syn vermaent geworden.

1. Dewijle die van Bloexsiel niet wettelycke wyse verschenen is, maer scer ommanierlyck een tshryven ingeleydt heeft, ongemerckt dat hij, in

synodum te komen befonden synde, oock is wechgegaen; dewyle insgelijcx die van Vollenhove, sonder schriftelyck oft mondelijck excusen aen den synodum te senden, is wtgebleven; soo sullen se daerover in volgende synode gecensureert worden.

2. tSyndt wt tmidden des synode twee afgeveerdicht geworden, als mit name FRANCISCUS SCHURCKMANNUS ende WILHELMUS BAUD., om den Ed. heeren drossaert JAN SLOOT van wegen de Ridderschap und den eersamen raet deser stadt Campen te begroeten, dat sy eenighe wt haren midden daertoe deputeeren willen, die den synode bijwoonen conden. Ende ist der heeren drost tot verscheyden mael und magister ABEL HILDEBRANTS ende JAN THEUNISSEN DRENT van wegen den eersamen raet verschenen.

3. Sijn de instructien gevisiteert ende syn de volgende gravamina voorgesteld.

4. Naodem sus langhe in dese provincie van Overijsel geen classes sindt gehouden geworden, soo is verordent, dat bij provisie twee classes tweemaal int jaer, als om St. Michiel ende in de vasten, sullen gehouden worden. Tot d'eerste sullen gehooren: Deventer, Zwolle, Hasselt, Swartsluijs, Mastebrouck, Geenmuyden; tot de andere: Campen, Steenwijk, Steenwijkervolt, Vollenhove, Cuyndert, Bloxiel, Isselmuyden, Oldemarcke, Blanckenham, Camperveen, Sallick. Ende sullen die van Deventer hare ende die van Campen hare classen eerst verschrijven.

5. Ende naedien die classes van de synode niet sonder onkosten connen gehouden worden, soo is besloten, dat de volmachten des synode, die hieronder sullen genoempt worden, aen Ridderschap ende Steden aenholden sullen om die te erlanghen.

6. Oock is voor goet aengesien, dat alle gravamina classis ende synodorum, die aen Ridderschap ende Steden moeten geraportteert worden, sullen de volmachten des synode toegesonden worden. Ende sindt met gemeynen stemmen tot volmachten des synode gekoren, als met name: FRANCISCUS SCHURCKMANNUS, FRANCISCUS NUTIUS, CASPARUS HOLSTECIUS, FRANCISCUS AVERKAMP, d. des woorts, nevens B. WILHEM EGBERTSS, ZWEER DIRICKSS, olderlinghen, vercoren om tselve aen de Ridderschap ende Steden te verthoonen oft in andere wijze af te doen.

7. Is oock voor goet aengesien, dat wt last beyder synoden Gelders ende Overijsels een missive aen syn Excellencie ende andere synoden sullen toegesonden worden (dwelck de kerecke van Deventer is opgeleydt nevens

de gedeputeerde des Geldersche synode te verrichten), om een nationale synode te verrichten.

8. Ende dewyle al lange versocht is geworden, dat het vorstendom Geldre, graefschap Zutphen, nevens Sticht van Utrecht ende van Overijsel sullen een deputeeren, dewelcke de correction des Nederlantsche bijbels bijwoone, soo is raetsam bevonden, dat wt yeder provincie dienaren des woorts gecommiteert werde, die in een gelegener plaetse te samen comen om daertoe eenen eendrachtelyck te verordenen. Unde sal deser synodus gehouden syn sulcx aen die van Gelderlant ende Utrecht te schryven, und syn daertoe van weghe deser synode gecommiteert FRANCISCUS SCHURCKMANNUS, ABRAHAMUS NAERIUS und HERMANNUS WIFERDINCK.

9. Is oock besloten, dat tot een yeder classe und synode sullen wt een ijeder plaetse een d. des woorts und een olderlinck gesonden worden. Und oft-schoon meer dienaren in dier plaetse, daer de synode oft classis gehouden wordt, wesen mochten, soo sal doch maer een dienaer ende een olderlinck, daertoe van de consistorie wettelyck genomineert synde, stemme hebben nae luyt der synodale acten. Underdesen wordt den anderen toegelaten denselven bij te wonen.

10. Het is den volmachten voornaempt opgeleydt bij de Ridderschap ende Steden aen te holden, dat de papen ten platten lande terstont wt haren diensten mogen afgeschafft worden, daermede de arme luden des te meerder moghen verlanghen hebben om eenen Gereformeerde dienaer te begeren.

11. Ende nadien het seer pryselyck is, dat in Hollandt ende andere provincien de weduwe der afgestorven dienaren met onderholt vorsien worde ad dies vitae, soo sullen voorschreven volmachten oock bij Ridderschap ende Steden tselve versoecken.

12. Het achtet der synodus seer nut ende noodich te wesen, dat de jonge jeucht in eenderleij praeceptis moge geinstitueert worden, ende achtet die PHILIPPO RAMAËAE de bequaemste daertoe te wesen, daertoe de rectoren der scholen van Overijsel sullen vermaent worden.

13. Oock wordt voor goet gevonden, dat op de vastdaghen, bedaghen oft hooge feestdaghen gheen eeheluyden gecopuleert oft oock kinderen gedoopt worden, opdat alderley desordre vermydet blijve. Ende sullen de voorg. volmachten in hare requesten aen Ridderschap ende Steden de profanatie der sabbatthen, wat oock voor species deselve syn moghen,

gedencken, neffens dien begeeren, dat die lombardien, battedmentspelen, rhetorijkers, keuchelaers, waerseggers, teekenduders, duvelbanners etc., wat des ongesuyvers meer is, afgeschafft ende wt den lande moghen verdreven worden.

14. Sullen oock de voorsch. vollmachten in deselve requeste versoucken, dat de Papisten heymelyck kinderdoopen, trauwen, und die Memnoniten ende andere sectarisen heijmelijcke vergaderinghe met ernst moghen verboden.

15. Ende dewijle in ehesaken veelderleij desorderen daechlicken voorloopen, soo sullen oock de vollmachten Ridderschap ende Steden ernstelijck vermanen, dat tot vermydinghe Godes toorn mit ernst moghe gestrafft worden. Ende daermede deselve verbrekende personen geen wtvluucht hebben, is hoochnoodich geacht, dat een algemeijne eehordeninghe moghe opgericht worden, ende heeft de synode voor goet aengesien, dat die van Gelderlant hare geconcipeerde eehordeninge die van Overijsel sullen toeschicken. Ende desgelijck sullen die van Overijsel gehouden sijn van haere eehe die van Gelderlant t'overleveren, opdat beyde een gelijckludende mochte gestelt worden.

16. Kendt de synode recht te wesen nae luydt der synodale acten, dat de erkentnisse van howelycxse saken van de kercken ende andere politienraden moghte gedecideert worden.

17. Is oock voor goet gevonden, nae luydt der synodale acten, dat de diakenen haer bysonder collegium houden sullen, welck een predikant sal praesideren.

Und susverre gaen die generalia. Volgen die particularia.

18. Die kercke van Deventer heeft een vraghe voorgesteld, hoe men met eenen afgevallenen broeder, die sich tot de Memnonieten begeven ende, dickwils vermaent sijnde, contumaciter daerin volhardt, te doene sy. Soo heeft de synode daerop geresolveert, aengesien men niet weten konde oft hij in alles met de Memnonieten geaccordeert ware, dat de excommunicatie noch voor een tijtlanck mochte stil gehouden worden. Onderdes sullen de dienaren niet onderlaten hem ernstelijck te vermanen.

19. Die van Zwolle hebben voorgebracht van een dochter, welcke een ruyter tegen consent des vaders aengeslagen ende alreede huijs met hem is holdende, oft die oock nae haer vaders ende andere vrinden begeeren mochte opgekondicht worden. Andtwoordt de synode, dat dewijle sy verstaet,

dat de vader geen wettelijke reden heeft, waerin hy sulcx weeren konde, sij met de proclamatie mochte voortsvaren.

20. Die van Campen syn oock vermaent, dat sy, een kerckboeck hebbende, tselve vlytelyck tot consignatie der verhandelde saken gebruyken.

21. Naedien de synode verstaen heeft, dat JOHANNES BOGERMANNUS van Steenwyck vertrecken wolde ende hij luydt haers credentsbrieff niet erschienen, heeft de synode om reden te hooren hem verschreven. Ende is op soodanighe verschryvinge gekomen unde gevraecht synde heeft hij sich verklaert, hy waer allesdincks bereyt eerstedaghes te vertrecken, wt oorsake dat hij oock voor sijne kinderen, opdat die in studiis mochte gepromoveert werden, moeste sorghen ende sich schuldich waende syn vaderlant voor andere te dienen. Maer als de synode hem bestraft heeft, heeft hy syn schult bekendt ende verlatinge verkregen, aengesien hij alreede met consent der kercke ende stadtsraets syns diensts ontslaghen ende een ander aen syn stede geroepen was. Ende sal der scriba des synode hem een tuygenis verveerdighen ende sullen die van Steenwyck schriftelyck van wegben de onordentlycke verlatinghe kerckelyck bestraft worden, dwelck F. SCHURCKMANNO is opgeleyt.

22. HERMANNUS WENERANUS, vermeeynde pastoor van Bloexiel, onordentlijke wyse, geen dienaar des woorts synde, in den dienst aldaer ingedrongen. wyle hij sich voorhen met dronckenschap ende andere grove fauten sich verlooppen, ongeachtet dat hy, vermaent ende oertuyicht synde op eerlycke bekentenisse, in de tegenwoordicheyt der drie daertoe afgeveerdichde dienaren, als met name ABRAHAMUS NAERIUS, JOHANNES BOGERMANNUS ende REYNERUS VALCK, gedaen, dan noch in sulcke scandalen niet alleen tot noch toe voortgevaren maer oock des synodi voorderinghe, durch den E. heeren drost geschiet, moetwillich verachtet heeft, soo heeft de synodus hem des diensts gantselyck onweerdich geachtet und sal der assessor synodi sulcx de E. heeren Staten van Northollant te remonstreren gehalten syn.

23. De kercke van Campen versoekt aen de synode van Gelderlandt, dat THIJMANNUS, pastoor van Gadderer, die van Sallick moge overgelaten worden.

24. Heeft de synode ANDREAM, pastoor van Camperveen, gehoort ende geexamineert, bevonden des kerckendienst onweerdich te syn, ende is vergunt schole te holden, voldoende syn belofte.

25. Is de synode een vrage voorgesteld, oft yemant syne gewesen vrouwen suster dochter mochte trouwen. Daerop geantwoordt, sulcx ongeoorloeft,

soo van de vorighe vrowe saet voorhanden, strydende tegen godl., nat. ende lantsrechten.

26. Syn gedeputeert op den Geld. synode ABRAHAMUS NAERIUS, HERMANNUS WIFERDINCK. Ende sal de naeste synode tho Hasselt gehouden ende den XXI Junij anno 97 verschreven worden.

27. Is de synode nae censura morum ende dancksegginghe in vrede ende liefde gescheyden.

CASPARUS HOLSTECHIUS, electus synodi praeses.

FRANCISCUS SCURCMANNUS HAMMONIUS, minister ecclesiae Daventriensis,
 assessor.

FRANCISCUS NUTIUS, minister ecclesiae Zwollanae, scriba synodi.
